

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01132

DEM TOG ANTKEGN

Yuri Suhl



Permanent preservation of this book was made possible

by Norman D. & Ann F. Katz

in memory of

Joseph & Bertha (Schechter) Katz

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

2/1/63

1/27 - 1/27

2/1/63

1/10 . 10 . 10

1939

2/1/63

צ.א.סול

**דעם פאג
אנפאקען**

פארלאג „סיגנאל“
באם פראלעטפען
ניו-יארק — 1938

Copyright, 1938, by
YURI SUHL
NEW YORK, N. Y.

Printed in U. S. A.

POSY-SHOULSON PRESS
19 WEST 21st STREET
NEW YORK, N. Y.

 255

מײן שטאַם

דעם טאָג אַנטקעגן

דער באַגינען האָט מיך היינט געטראָפן
באַ מיין אַרבעט פיבערדיק און וואָך ;
כ׳האַב געשלייפט, געהובליעוועט די סטראָפּן,
וואָס כ׳האַב אימפעטיק געשריבן דורך דער נאַכט.

דער זייגער האָט היינט האַסטיקער געשלאָגן
ווי ער וואַלט אין האַרץ באַ מיר געלעגן —
טיק־טאַק—איך וועל אַ גרויסע שאַ דעריאַגן.
טיק־טאַק—איך וועל ניט אויסלאָזן קיין רעגע.

דאָס בעט איז ליידיק און פאַרבעט —
כ׳האַב היינט אַפּילע דאָס געלעגער ניט צענומען.
איז גוט וואָס איך בין איצטער אַ פאַעט
און דאַרף דעם אומרו מער ניט העפקערדיק צעברומען.

איז זייגער קלאַפּ — און האַרץ מיינס שלאָג !
די צייט איז הייס, מען טאָר ניט פאַלן אונטערוועגנס.
אַ גרוס דיר נייער קומענדיקער טאָג !
איך גיי מיט פּרישע לידער דיר אַנטקעגן.

מיין שטאם

כ'האב היינט פארבראכט אַ גאַנצן טאָג מיט מיינע לידער —
די אַלטע צוגעשלייפט און אַנגעשריבן נייע.
כ'האב לאַנג שוין ניט געזונגען — זינג איך ווידער
דאָס ליד פון שטרייט, פון גלויבן און באַפרייאונג.

איך ווייס וואָס הייסט צו זיין אַצינד אַ דיכטער,
איך ווייס וואָס הייסט איצט אַנשרייבן אַ ליד,
ווען ס'שרייבט מיין קלאַס אין בלוט דער וועלטס געשיכטע
מיט יעדן שאַס ביים טויער פון מאַדריד.

וואויל איז דעם וואָס זינגט אין היינטיקן יאַרהונדערט —
אין פרייען פערז צי אין געטאַקטן גראַם;
און גייט ניט אום מיט זיך אַליין באַזונדער,
נאָר ווי אַ בוים איז ער פאַרוואַרצלט מיט זיין שטאַם; —

דעם אַדלער-שטאַם וואָס האָט באַזיגט די רוימען,
ווייל ר'האַט דאָס לעבן אויף דער ערד אַוועקגעשטעלט.
דעם בויער-שטאַם פון טורעמס און פון טרוימען —
דעם שטאַם וואָס גייט דעראַבערן די וועלט.

דאָס אויג איז קלאַר און דער געדאַנק איז ניכטער.
דאָס האַרץ איז רייף און לויטער דאָס געמיט.
איך ווייס וואָס מיינט צו זיין אַצינד אַ דיכטער;
איך ווייס וואָס הייסט איצט אַנשרייבן אַ ליד.

געבורטסטאָג ליד

יעדער טאָג אין יאָר איז אַ געבורטסטאָג
פאַר צען, פאַר הונדערט, פאַר מיליאָנען,
נאָר מאַדנע —
כ'האַב קיינמאָל זיך אין מיינעם
ניט געקאַנט דערמאַנען.

עס האָט אַמאָל, באַם כאַסמענען,
מיך שטרענג געפרעגט אַ דאַקומענט:
— ווי אַלט און ווען געבוירן?
איז די פען געבליבן שטיין —
ווי זי וואַלט שרייבן ניט געקענט —
מיר האָבן ביידע זיך פאַרלוירן.

עס האָט אַמאָל דער בריוו-טרעגער
געטאָן אַ פּיף,
געלאָזט אין טיר אַ קאַרטל שטעקן,
אַ קאַרטל מיט אַ בלימל און אַ שליף,
און גראַמען אויך אַ פאַר אין זיידנס אויסגעשטריקט:
— צו דיין אַזויפיל-און-אַזויפילדיקן יאָר. —
— זיי באַגליקט.

און איך אַליין האָב נישט געוואוסט,
אַז ס'איז דער טאָג פון מייך געבוירן.
איך האָב דאָס קאַרטל אָנגעקוקט —
דאָס קאַרטל מיך,
מיר האָבן ביידע זיך פאַרלוירן.

איצט קוקט אויף מיר דער קאלענדאר
מיט אלע איין-און-דרייסיק טעג,
און ס'דאכט זיך, אז ער וואונדערט זיך,
און ס'דאכט זיך, אז ער פרעגט:
ס'איז היינט אַ טאָג אין יאנואר
און דו ביזט אזוי אויפגעלייגט.

איך מיש די בלעטלעך אויף צוריק
און ס'רוישן טעג מיר ראש פארביי,
טעג פון צאפלידיקער פרייד,
פון לערנען גיין זיך אפדאסניי.
דאָס פינפטע יאָר אַ באַלשעוויק —
דאָס פינפטע יאָר אין דער פארטיי.

איז וואָס, אז כ'האָב אזויפיל טעג
ביז יענעם טאָג פארלוירן.
אז איך פארמאָג דאָס גרויס פארמעג
פון זיין אפסניי געבוירן.

איז וואָס, אז כ'האָב אין יולי גאָר
געטאָן דעם ערשטן אויסגעשריי,
אז כ'האָב צו דריי-און-צוואַנציק יאָר
געדארפט אַ שריי טאָן אויפדאָסניי.

אין יולי ז'מיין געבוירן-טאָג,
נאָר ס'הויבט זיך אָן אין יאנואר,
אין יענעם טאָג ווען ס'הויבט זיך אָן
מיין נייער קאלענדאר.

כ'האָב ליב

1

כ'האָב ליב דעם בוים געוואָרצלט טיף
אין שטורעמדיקסטן וועטער ;
נאַר ליבער נאָך האָב איך דעם ווינט,
וואָס לויפט אום זאָרגלאָז ווי אַ קינד
און צופט פון בוים די בלעטער.

כ'האָב ליב דעם טייך, וואָס רואיק פליסט
און שמייכלט מילד אַנטקעגן.
נאַר ליבער נאָך האָב איך דעם יאָם,
וואָס פאַטשט אַקשאַנעסדיק דעם צאָם
פון אַלע זיינע ברעגן.

כ'האָב ליב די רו פון ווינטער-טעג,
פון דעכער שניי באַדעקטע ;
נאַר ליבער נאָך האָב איך די מי,
וואָס קומט מיט פּרילינגדיקן בלי
אָף פעלדער אויפגעוועקטע.

א שטוב מיר גיב מיט זון אסאך,
 מיט ווארעמקייט מיט עכטער.
 א מענטש א פריידיקן, וואס טוט א לאך
 מיט לויטערן געלעכטער.

און יענעם ברויז פון מיין געמיט
 אין טעג, אין קאמף צעגליטע,
 ווען ס'שלאגט מיט פראסטער קראפט מיין ליד,
 דאס פריש, דאס הייס-געשמידטע ;

ווען גאסן ווערן רושיק-ענג
 מיט אונדזערע קאלאנען —
 און איך — אין פריידיקן געדרענג
 פון פלאטערדיקע פאנען.

פון לאַנד צו לאַנד

דער יאָם איז שטיל און איך באָם ברעג
לויף נאָך דער ווייטקייט מיט מיין בליק.
און פאַר מיט יעדער שיף אַוועק
און קום מיט יעדער שיף צוריק.

דער יאָם איז שטיל און איך באָם ברעג
פאַרוואַרף פון לאַנד צו לאַנד אַ בריק,
און טראָג אַ גרוס אַהין אַוועק
און ברענג אַ גרוס פון דאָרט צוריק.

שאַנכאַי. מען לויפט. מען שטעלט זיך אָפּ.
באָם וואַנט געשמידט אַ קאַמוניסט.
מען צילט אין אים דריי ליופעס בליי,
נאָר ער האַלט הויך און שטאַלץ דעם קאַפּ.
די לעצטע ווערטער זיינע: — שיסט,
עס לעבט, עס זיגט די קאַמפּאַרטיי!

בערלין. עס טריקנט ניט דאָס בלוט פון מיינע ברידער
אויף דער האַק פון האַקנקרייץ,
און ס'ווערן טויב די קאַרצער-ווענט פון אונדזער וויי-געשריי.
נאָר אַט — ס'האַט אונדזער האַנט שוין ווידער
די גאַס מיט פלוגבלעטלעך פאַרפלייצט:
— עס לעבט, עס זיגט די קאַמפּאַרטיי!

מאַסקווע. דער טאָג איז העל מיט זון און מיט אַקטאַבער,
דאָס פאַלק טאַנצט אויס די פרייד אין מיטן גאַס,
און ס'הילכט מיט לאַזונגען דער סאַבוועי און טראַמוואַי :
— מיר האָבן שוין אַ זעקסטל פון דער ערד דעראַבערט!
— עס לעבט, עס זיגט די קאַמפאַרטיי!

דער יאַם איז שטיל, און איך באַם ברעג
לויף נאָך דער ווייטקייט מיט מיין בליק,
און פאַר מיט יעדער שיף אוועק,
און קום מיט יעדער שיף צוריק.

ס'איז גוט אַמאָל

ס'איז גוט אַמאָל אָן דר'ערד די באַק צו קילן
און צו קייען אין דער וועלט אַריין אַ שטרוי,
קינדעריש זיך מיטן גראַז צו שפילן
און ווי אַ קינד צו שמייכלען — גלאַט אַזוי.

ס'איז גוט אַמאָל אָף דר'ערד זיך אויסצוציען,
אינמיטן פעלד אַנטקעגן הימלס בלוי,
און זען ווי ס'קומען פייגל אָן צו פליען
און נאַכפליען די פייגל — גלאַט אַזוי . . .

ס'איז גוט אַמאָל אין שטילקייט פון באַגינען
זיך אַנשפּיגלען אין מאַרגנדיקן טוי,
און אין גערויש פון זשומענדיקע בינען
אַליין אַ זשום טאַן — גלאַט אַזוי . . .

ווינטער

דער ווינטער שטייט שוין באַ דער שוועל
מיט פראַסט-צעפלאַמטן פאַנעם
און מיט קאַלנער אויפגעשטעלט.
אַט, אַט,
דאָס לעצטע בלאַט פאַרוועלקט,
דער לעצטער טאַג פון האַרבסט צערינט.
איז וואָס וועט זיין מיט די,
וואָס וואוינען אין דער גאַנצער שטאַט
און דעקן זיך צו מיטן ווינט?
כ׳האַב ליב ווען דעכער שטעלן אויס די לאַנגע סטראַמפאַל-צייַן,
ווען רינוועס ווערן קאַפענדיק פאַרפראַרן,
ווען אויף שויבן-קאַנוועס מאַלט דער ווינטער זיך אַליין
אין פראַסטיקע אוואַרן.
נאָר וואָס וועט זיין,
אַ, וואָס וועט זיין,
מיט די וואָס הילן זיך אין צייטונגס-שאַלן איין
און דרימלען שטייענדיק אין פרעמדע קאַרידאָרן?

דער ווינטער שטייט שוין באַ דער שוועל
מיט פראַסט-צעפלאַמטן פאַנעם
און מיט קאַלנער אויפגעשטעלט.

אין מיטן גאס

צוויי עדיסאָן-וועגעלעך
האַלטן זיך באַ די הענט,
אַ וועכטער דרימלט
און אַ לעמפל ברענט.

אין מיטן גאס אַ גרוב,
ווי אַ קייווער גרויס;
ס'דאַכט זיך:
ס'האַט דער וועכטער איינגעדרימלט,
איז דער מעס אַרויס

און מיט לעצטן טראָפן קויעך
קוים זיך צוגעשאַרט צום וואַנט —
אַ קלימיק אַפן אַקסל,
אַ קלימיקל אין האַנט.

— וואָס טוסטו אַלטיטשקע
אין דרויסן אַזוי שפעט?
זי קוקט און שווייגט און גלויבט ניט
אַז ס'האַט ווער צו איר גערעדט.

זי אַטעמט אַסטמעדיק
און סאַפעט מיט אַ כריפּ,
ווי דער קרעכץ פון אַלטע שטיגן,
אונטער שווערע טריט.

אַרום איר ציטערדיקן גוף
דער לעדערנער פאַס,
ווי אַ לויזע רייף
אַף אַ צעפּאַלנדיקן פאַס.

— וואָס טוסטו אַלטיטשקע
אין דרויסן אַזוי שפעט ?
זי קוקט און שווייגט און גלויבט ניט :
אַז צו איר האָט ווער גערעדט.

א מענטש אזא

ער איז א מענטש אזא,
וואָס מעסט די ווערטער זיינע
ווי ער מעסט די טריט, —
וואָס זעט אין יעדן לופט-צוג אַ געפאַר
און טראַגט אַף טעצעלעך אַרום
זיין איך — דעם אינדיוויד.

ברייטלעך האָט דער אומעט זיך צעלייגט אויף זיין געמיט.
ווי אַ קאַץ באַם אויוון
אין אַ רעגנדיקן טאָג
ברומט ער שטענדיק צו אַן אומעט-ליד
און זאָגט:

איך בין אַ מענטש אזא.
ער ציט זיך אייביק צו דער קליאַמקע פון אַ נייער טיר,
און בלייבט ווי אַ פאַרגליווערטער אין דרויסן שטיין.
ער גייט ניט ווייטער פונעם דרויסנדיקן ריר,
ווייל ס'בינדט דער צווייפל אים,
ווי ס'בינדט די ערד צו זיך אַ שטיין.

און טרעפט ער מיך אַמאָל אין גאַס,
ווייכט ער מיך ווי אַ געפאַר.
נאָר אַז מען רעדט שוין, זאָגט ער:
ווייסט דאָך ווי כ'האַב ליב דעם אַרבעטער-קלאַס,
נאָר פאַרשטייסט —
איך בין אַ מענטש אזא.
איך בין אַ מענטש אזא . . .

אַט דאָ האָב איך היינט אַנגעקלאַפּט אין טיר

אַ קעלער-שטוב ווי אַלע קעלער-שטיבער,
דער טאַג שטייט אַ גאַנצן טאַג אין דרויסן
און שפּאַנט די שוועל ניט אַריבער.
דער „על“ לויפט אום אויף גערוון-שינעס,
האַמערט אין די אויערן
און בלויז אין ווינטער איז די פייכטקייט אויף די ווענט פאַרפרוירן
— אַט דאָ האָב איך היינט אַנגעקלאַפּט אין טיר.

אַ פּראַסטער טיש,
אַ טרוקן שטיקל ברויט מיט זאַלץ,
אַ שיטער ביסל קאַווע.
פלייש און פוטער איז אַ יאַנטעוודיקער כאַלעם;
בלויז קאַרטאַפּליעס איז די טעגלעכע פאַטראַווע —
אַט דאָ האָב איך היינט אַנגעקלאַפּט אין טיר.

אַ פרוי אַ בלייכע האַט אַ קוק געטאַן דערשראַקן.
אַ קינד איז צוגעלאַפּן אין די הוילע זאַקן.
און באַם טיש — ווי סװאַלט אים גאַרנישט מער געאַרט,
איז דער מאַן געזעסן ווי פאַרשטאַרט.

קיין וואַרט פון אים, קיין וואַרט פון איר,
דאָס קינד עס רוקט זיך אַפּ פון מיר,
און אַלע דריי בלויז פּרעגן מיטן בליק:
ווער ביזטו און וואָס ווילסטו,
ווער האַט נאָך דיר געשיקט ?

— ווער איך בין און וואָס איך וויל.
אין שטוב ווערט שטילער נאָך ווי שטיל.
זיי קוקן אָן מיך אַלע דריי.
— איך קום צו אייך פון מיין פאַרטיי
און כ'האַב אַ וואָרט מיט זיך געבראַכט,
אַ וואָרט —
וואָס טרייבט אַרויס פון העלן טאַג די נאַכט.

דאָס וואָרט איז בוים און שאַף און רינד,
דאָס וואָרט איז שיכלעך פאַרן קינד,
דאָס וואָרט איז זון און הימל-בלוי,
און בלומען פריש פון קילן טוי,
דאָס וואָרט איז ברויט און פלייש און זאַלץ,
דאָס וואָרט איז אַלץ,
וואָס איז מיט לעבן בלויז אַ גראַם.
דאָס וואָרט איז דו, און דו און איך,
דאָס וואָרט איז : אונדזער שטאַם.

אַ וואָרט פון אים, אַ וואָרט פון איר,
דאָס קינד איז אַפן שויס באַ מיר.
און ציט פון לאַץ אַרויס דאָס לענין-קנעפל
איך גיב עס אים און טו אַ גלעט זיין קעפל.
אַ וואָרט פון אים, אַ וואָרט פון איר,
— אַ גלעזל טיי ?
— אַ דאַנק, איך גיי.
און אַלע דריי באַגלייטן מיך צום טיר.

צום ערשטן מאָל

עס ווערט אַ סאַפע אונטער לייבלס הענט
און ס'האַצקען צו די „פּערדלעך“ —
דאָס אָפּהאַלסטערער געשטעל —
דאָס העמערל כאַפט שנעל די טשוועקלעך פון מויל
און לייבל טראַכט: ווי גרינג עס קלאַפט זיך היינט —
און לייבל קוועלט.

נאָך אַ שאַ און נאָך אַ שאַ —
עס גליטשט דער טאַג זיך פון די הענט אַרויס.
ער טוט אַ קוק — די זון איז דאָ
און זעצט זיך גלייך באַ אים אין סאַפע
אַף דער שויס.
געוויינלעך קומט זי שפעט,
ערשט העט באַטאַג שוין אַפן וועג צוריק.
נאָר היינט —
טאַקע נאָר ווי ער וואַלט פאַר איר די סאַפע אויסגעבעט
און די בלימעלעך אין זיידנס אויסגעשטריקט.

לייבל בעט דעם „אַרעם“ אויס
און גלעט אים פאַרזיכטיק אַרום;
עס קלאַפט דאָס העמערל אין ריטמישן ציק-ציק.
דער שאַפּ איז פול מיט שטויב, מיט שטולן און מיט זשום —
און לייבל האָט דעם גאַנצן שאַפּ איצט אין זיין בליק.
עס דאַכט זיך אים: ניט קיין טשוועקלעך —
געדאַנקען קלאַפט דאָס העמערל איצט אויס:

פאַראַיאַרן און פאַר צוויי יאָר און פאַר דריי —
דער זעלבער שטויב אין האַלדז,
די זעלבע טשוועקעס צווישן ציין.
נאָר ווען געקומען איז דער טאָג פון ערשטן מאַי
איז ער פון שאַפ אַרויס —
אַליין.

נאָך אַ צי און נאָך אַ קלאַפּ,
נאָך אַ טשוועקעלע פון מויל אַ כאַפּ
און נאָך אַ גלעט די סאַפּע.
די זון האָט מיט אַ בלימל זיך פאַרשפּילט
און שפּילנדיק זיך — איינגעשלאָפּן.
און ער פּילט מאַדנע גוט אַצינד
און ס'קוועלט אין האַרץ אַ פּריידיקער געפּיל —
ער וואָלט געגלעט די סאַפּע, ווי מען גלעט אַ קינד,
ער וואָלט אַ טשוועקעלע איצט אויפגעהויבן פונעם דיל.

נאָך אַ צי און נאָך אַ קלאַפּ
און נאָך אַ גלעט און נאָך אַ צי :
יאַ, עס האָט געלוינט די אַרבעט דאָ אין שאַפּ,
עס האָט געלוינט די מי.
ער כאַפּט צום שאַכן אַלע ווייל אַ בליק,
אַט דעם וואָס רופּט אים רויטער,
וואָס רופּט אים באַלשעוויק.
און ס'דאַכט זיך אים, אַז ניט קיין טשוועקעלעך —
געדאַנקען קלאַפּט דאָס העמערל איצט אויס :

מאַרגן וועלן מיר צום ערשטן מאַל מאַרשירן זאַלבענאַנד —
דאָס זעלבע ליד אין אונדזער קאַל, די זעלבע פּאַן אין אונדזער האַנט.

און גיין מיט אונדז וועט טאָני „וואָפּ“ און בערל דער „פּאַרטאַטש“.
און צילי, די אָפּרעיטערקע, וואָס האָט דעם סקעב געפּאַטשט.

און גיין וועט אונדזער וואַרנישער, שלוימע דער זאַאיקע,
וואָס ליינט די „פּרייהייט“ יעדן טאָג און שעלט די באַלשעוויקעס.

און טשאַרלי „שיק“, דער פּריילעכער, וואָס טוט דיר אָפּ אַ שפּיצל;
און וואו אַ מיידל נאָר אין שאַפּ דערלאַנגט ער איר אַ קיצל.

און גיין מיט אונדז וועט „טאָף גאַי פּיט“, דער שיסער פּונעם שאַפּ,
וואָס שיסט די סאָפקעס דורכן טאָג און שיסט אין קרעפּ ביינאַכט.

און „סימכע באַרד“, דער פרומער איד, וואָס האַלט זיך אָן אַ זייט,
און האָט אָף אַלץ מיט אַלעמען איין ווערטל בלויז: צאַראַיט.

אַפּילע ער האָט מיר געזאָגט: כּיעל האַיאַר וואַטשן דעם פּאַראַד;
מאַן וואָב וואַלט מעך דערהאַרגעט, ווען עך מאַרטש ווי אַ סאַלדאַט.

בלייבן בלויז וועט איינער: בעני פעמפּיק מיטן בויך.
וואָס זאָגט: איך האָב אין דרעַרד די רעכטע און די לינקע אויך.

און ס'וועט דער באַס ווי טאַמיד אין פּלייצע געבן אים אַ קלאַפּ:
בעני, ביזט אַרראַיט: ס'ט נאָך זיין אַ פּאַרמאַן דאָ אין שאַפּ.

און מיר וועלן צום ערשטן מאַל מאַרשירן זאַלבענאַנד —
דאָס זעלבע ליד אין אונדזער קאַל, די זעלבע פּאַן אין
אונדזער האַנט.

אין שפיטאל

(דעם העלדישן דאקטאר עדוואַרד באַרסקי אַ מאַטאָנע)

.1

אויף אַ שמאַלן בעטל
צוויי זעלנער זאַלבענאַנד.
עס פעלט אַ פּוס באַ איינעם,
באַם צווייטן פעלט אַ האַנט.

— ווען איך האָב איצט מיין האַנט, —
טראַכט איינער שטיל באַ זיך
— אַ זעלנער אָן אַ ביקס,
וואָס פאַר אַ ווערט האָב איך ?

— ווען איך האָב איצט מיין פּוס, —
דער צווייטער ענטפערט אָפּ,
און גראַבט אין קליינעם קישעלע
נאָך טיפער איין דעם קאַפּ.

— — — — —
— — — — —

אָף אַ שמאַלן בעטל
צוויי זעלנער זאַלבענאַנד,
עס פעלט אַ פּוס באַ איינעם,
באַם צווייטן פעלט אַ האַנט.

2.

אָוונט. ס'איז שטיל אין שפיטאָל.
עס זשומט פאַרביי אַן עראָפּלאַן.
דער שאַרפּער רייַעך פון קאַרבאַל
גייט נאָך דער שוועסטערס פּלאַטערדיקן שפּאַן.

בעטלעך, בעטלעך נאַכאַנאַנד,
אין יעדן בעט אַן אַנדער פּאַלק,
אַן אַנדער לאַנד אין יעדן בעט.
נאָר אַלע שפּראַכן רעדט דער קראַנקן-שוועסטערס האַנט
מיט איין צאַרטן ציטערדיקן גלעט.

און קיינער זאָגט ניט, אַז סע טוט אים וויי,
און קיינער וויל קיין קרעכץ ניט געבן,
מען איז געקומען שטעלן זיך אין ריי,
גרייט — באַצאָלן מיט לעבן.

אָוונט. ס'איז שטיל אין שפיטאָל.
עס זשומט פאַרביי אַן עראָפּלאַן.
אָף אַלע בעטלעך קלאַפן הערצער מיטאַמאַל:
„נאָ-פּאַסאַראַן, נאָ פּאַסאַראַן!“

דאָס ליד פון אַלע לידער

אַ מענטש האָט פיינט דאָס האַרץ זיינס
בלויז אין זיך צו טראַגן ;
ער טראַגט עס אָף אַ פּאָן
און זינגט עס אויס דער וועלט.
דערפאַר הייבט אָן נאָך האַסטיקער מיין האַרץ צו שלאָגן,
ווען כ'הער אין ליד דעם טאָן
וואָס מיר געפעלט.

און איך האָב ליב די פּאָן פון אַלע פּאָנען ;
די פּאָן פון איין-און-איינציקן קאַליר.
און שטאַלץ בין איך ווען כ'טו זיך נאָר דערמאַנען :
אַז ס'רינט איר פאַרב אין יעדן אַדערל אין מיר.

און איך האָב ליב דאָס ליד פון אַלע לידער ;
דאָס ליד פון האַס פון יובל און פון שאַל ;
דאָס ליד פון אונדזער קריג און אונדזער פרידן —
דעם אינטערנאַציאָנאַל.

דערפאַר האָט זיך מיין שטים אַזוי פאַרמאַסטן
אין פינף-און-צוואַנציק טויזנטיקן כאַר,
ווען ס'איז אַרויס מיט אַ באַריכט דער כאַווער פּאַסטער
„כאַוויירים די פאַרטיי וואַקסט אויס פון יאָר צו יאָר“.

דער זאַל האָט זיך צעכוואַליעט און צעהודיעט
און אָף אַן אַרט געשטאַנען זיינען בלויז די ווענט.
עס האָט די פרייד אַ וואַלד מיט פּאָנען אַנגעצונדן,
האַט אַ וואַלד מיט רויטע פּאָנען זיך צעברענט.

און אלע אכט-און-פערציק שטאטן מיט אמאל
האבן אנגעשטעלט די ראדיא-אפאראטן ;
דורכן לאנד האט זיך געטראגן בראודערס קאל —
די פארטיי האט היינט גערעדט צו אלע שטאטן.

א מענטש האט פיינט דאס הארץ זיינס
בלויז אין זיך צו טראגן.
ער טראגט עס אף א פאן
און זינגט עס אויס דער וועלט.
— אמעריקע, איך קאן מיט פרייד דיר זאגן :
דער קאמינטערן גיט דעם טאן —
דיר, דער גאנצער וועלט !

לידער פון „פּוירנישד רומס“

עס הויבט זיך אן דער טאָג

ניט מיט פויגל־טרעל
און ניט מיט פליגל־פלאַטער פון אַ טויב,
נאָר מיט אַ רעווע פון אַ פליענדיקן „על“
האַט היינט דער טאָג באַ מיר
געטאָן אַ זעץ אין שויב —
כ׳בין דאָ — אַ — אַ — אַ — אַ —

ניט קיין שטים קיין צארטיץ
האַט געשעפטשעט שטיל:
— ס׳איז שפעט,
— ס׳איז שפעט . . .

ניט קיין האַנט קיין מילדע
האַט דעם שלאָף אוועקגעגלעט,
נאָר מיט ווילדן דינגדאָנגדינגגעפילדער
האַט דער וועקזייגער געשאַסן אַפן שלאָף,
אַף דער רוי
און אַפן שלעפּעריקן גוף.

איז דער טאָג נאָך ניט געקומען,
נאָר די נאַכט איז שוין אַנטלאָפן.
ס׳האַט דער וועקזייגער געצילט,
געשאַסן
און געטראַפן.

און נאָך איידער ס׳איז פון שטוב אַרום
די לעצטע שפור פון נאַכט,
איז דאָס „פּוירנישד רומינג הויז“
שוין אויפגעווען און וואָך.
און ס׳האַבן אַלטע טירן צווישן זיך אַליין
אויסגעסקריפעט אַ — גוט מאַרגן
אויף דער טירן־שפראַך.

טירן ריידן ניט קיין סאך,
און טירן דארף מען ניט פארשטיין :
אן עפן און א סקריפע —
א סקריפע און פארמאכט.

ווייל דא אין „פּוירנישד רומינג הויז“
וואוינען מענטשן איינזאם און אליין,
ריידן זעלטן ווען א ווארט ארויס.
מזו מען זיך אפ טירדשפראך פארשטיין.
נאך טירן ריידן ניט קיין סאך —
אן עפן און א סקריפע,
א סקריפע און פארמאכט.

נומער אַכט צי נומער צען

עס הויבט זיך שווער דער קאַפּ פון קישן אויף
און פאלט אַוועק צוריק —
און הויבט זיך ווידער אויף
אין זעלבן אויגן-בליק.
מיט פאַרקראַמפּטע פינגער
ציען זיך האַלב-וואַך די הענט
און ציען מיט מיט זיך אַ לאַנגן גענעץ אפן קאַל.
מען רייסט דאָס לעצטע ביסל שלאָף פון זיך,
ווי מען רייסט אַ זאַן.
עס טוילעט זיך די נאַכט נאָך צו די ווענט,
נאָר אין די אייוורים האָט שוין אַנגעקלאַפט דער אַל : —
דעם! ניכער דאַרטן, ניד! —
דער טאַג קומט אָן.

צעברופען זיך די שטיין
אונטער איילנדיקע טריט,
ווי זיי וואַלצן יאָר-דלאַנג
געליטן פון בראַנטיט.
און זעלבן ווען, אין טונקלקייט,
בליצט אויף אַ שאַננס בליק.
דאָס איבער לאַזט מען איבער,
דעם אימעט נעמט מען מיט
און מען ברענגט אים אַפּדער-נאַנט צוריק.

נומער זעקס און נומער זיבן,
נומער אַכט און נומער זעקס,
ניט מיט שמעקעדיקער קאַווע,
ניט מיט זעמל און געבעקס
טוט אַ זעץ דאָ פון די טירן
אין פריבאַרנדיק געאָיל —
נאָר מיט טונקעלייט און זשאַווער
און מיט איבלדיקן אַווער

טוט א זעץ דאס פון די טירן
אין פרימארגנדיק געאיל,
ווי די זון וואלט שוין פאר יארן
אין די טובלע קארדארן —
קיינמאל, קיינמאל ניט געווילט . . .

נומער אכט, צי נומער צען,
וועלכער מענטש איז דאס געווען,
וואס האט אפ הארטן שמאלן בעט,
שמילערהייט צו זיך גערעדט,
און אין שטוב אזוי אליין
זיך פארגאנגען אין געווילן,
און אפ גיך דאס פאנעם
טיפ אין קישן איינגעראכן.
נומער אכט צי נומער צען,
וועלכער מענטש איז דאס געווען,
וואס איז אינמיטן נאכט אראפ,
מיט בראנפן אָנגערוישט דעם קאפ,
ווען ס'האבן אים געפיקט אין מויעך
געדאנקען ווי די ראָבן.

נומער צען, צי נומער — נומער?
יעדער מענטש איז ניט קיין שטומער —
נאָר אין „פּוּרנישד רומינג הויז“ —
איז מענטש אַרײַן און מענטש אַרויס.
און זעלמן ווען אין טונקלקייט
בליצט אויף אַ שאַכנס בליק.
דאָס צימער לאַזט מען איבער,
דעם אומעט נעמט מען מיט
און מען ברענגט אים אַפּדערנאָכט צוריק.

א. איר וואָס זינגט אַ הימנע צו דער זון

די זון גייט אום פון הויז צו הויז
און זוכט זיך אומקומם א פענצטער אים
און קוקט אהין אריין.
נאָר דאָ, כאָס „פּוירנישד רומינג הויז“
קאָן זי לאַנג ניט שמוין,
ווי מען האַלט דאָ פאַר אַ טרעמדן מענטש
פאַרהאַקט די טור,
האַלט מען דאָ די פענצטער צונעמאַכט פאַר איר.
נאַנוועט זי אַמאָל אַריין אַ בליק,
דורך אַ שפּעלטל פון צעריסענעם ראַלעט
און כאַפט אַרום אַן אַפּגעריטן מעבל־שטיק
און פאַלט פאַרטאַלעשט צו אים בעט.

אַ, איר וואָס זינגט אַ הימנע צו דער זון,
און פלעכט פון אירע שטראַלן אים
פאַנעטן־קרענץ אַ פולן קויש,
אי ווייסט איר טאַטש דערפון,
אַז דאָ אין „פּוירנישד רומינג הויז“
ווערט די זון
אַתּ בירנעם שפּאַַר־געלט אויסגעטוישט?

מיין שאַכן האָט פאַר מיר
זיין האַרץ צוזאַמען מיט זיין טיר
היינט אויסגעמאַנט.
האַב איך אינמיטן העלן טאַג
דערזען נאָ אים די נאַנט.

ער וואוינט שוין דאָ דאָס פינטטע יאָר,
נאָר אַלץ אַלץ ער אַתּ דער וואָך.
אַ צימערל צוויי שפּאַץ די גרויס,
צוויי שפּאַץ די גרויס — אַ לאַך.

א טורמע צעל האט אויך א פענצטערל העט אויבן.
רייסט די זון זיך דורך אַמאָל
דורך גראַטנדיקע שויבן.
א קעלער וואו ס'איז פינצטער און ס'איז נאָס,
האַט אויך אין ווינקל וואו
א שייבל צו דער נאָס.

נאָר מיין שאַפן האַט פיר הוילע טובלע ווענט
גרוי און קויטיק ווי אין דרויסן דער אַספּאַלט.
עס זשיפעט קוים אַף זיי דער שאַפן
פונעם לעמפל וואָס דאָ ברענט.
די זון האַט דאָ נאָך קיינמאָל ניש געשטראַלט.

נאָר מיין שאַפן האַט אַ לאַך אין מיטן סטעליע, —
א שטיק גלאַז אַרומגעזוימט מיט בלעך, —
וואָס לאַזט אַרײַן דאָס ביסל אַטעמילופט פון דרויסן
און לאַזט אַרויס דאָס אַלטע ביסל דעך.

אַ, איר וואָס זינגט אַ הימנע צו דער זון,
און פלעכט פון אירע שטראַלן אויס
סאַנעטן־קרעניץ אַ פולן קויש,
צי ווייסט איר ניש דערפון,
צי ווייסט איר ניש דערפון,
אַ די זון איז אַף דער פריי נאָך ניש אַרויס ?

מיין שאַכן דער מאַטראַס

ער האַלט אין איין אַנטלייען זיך באַ בייַדע זייַטן קאָפּ
אַ צוויי דריי האָר דעם הוילן פאַרנט צו פאַרדעקן.
נאָר עפעס ווי אַף צו לעהאַכעס פאַלן זיי אַראָפּ
און באַמבלען אום — צוויי נעבענדיקע עקן.

ס'וואַלט עפּשער שטאַרק געפאַסט אָן אַלטן פידליווירטוואַן,
צו אַ פּאָעט פון גאָר די אַלטע צייַטן,
נאָר ניט מיין שאַכן, דעם צעווינטיקטן מאַטראַס,
וואָס איז שוין אויסגעווען אַ וועלט מיט ווייַטן:

אין טראַפּישע זונען דאָס לייב זיך געברוינט,
אין צאָפּנדיקע ווינטן אַנגעשטויפט די הויט;
פון אַלע וואַנדער זיך שוין אַנגעשטוינט
און אויג אַף אויג געזען דעם טויט.

אינאָם זיאָט ער דאָ באַם פענאַטערל —
דער בירגער פון דער וועלט;
דער טאַטואירטער אַנקער אַף דער ברוסט —
זיין איינציקער פאַספּאָרט —
פון אַלע לענדער האָט זיין שיה זיך אַפּגעשטעלט
באַם „פּוירנישד רום“ —
זיין לעצטער פּאָרט.

און ער אַליין איז ווי אַן אַנקער איינגעבוין,
נאָר ניט קיין אַנקער וואָס פאַרהאַלט אַ שיה באַם ברעג —
דעם אַנקער האָט מען לאַנג שוין פונעם יאָם אַרויסגעצויגן,
נאָר די שיה וועט קיינמאָל מער שוין —
קיינמאָל ניט אוועק . . .

זיצט ער דא נאם פענצטערל
און קוקט ארויס אין נאם —
און גאנוועט טון די דעכער צו
א בלוי שטיק הימל-פאס.
איין מויער האט די זון פארשטעלט,
א צווייטע האט דעם רוקן אים געגעבן;
צוויי שפאן די גרויס איז איצט די וועלט —
און ער באדארף דעם הימל ווי דאס לעבן.

מיין שאַכן דער אַלטיטשקער

כ'האָב היינט צערעדט זיך מיט מיין שאַכן
(פאַרשטייט זיך אָנגעהויבן פונעם וועטער),
און ריידנדיק אזוי אַרויפגעקראַכן
אַף דעם, וואָס ס'שרייבן היינט די בלעטער.

— כ'הייב ניט אָן, זאָגט ער, אינגאנצן צו פאַרשטיין,
וואָס ווילן זיי דאָרט פונעם בירגעס שטיקל כינע?
באָ מיר איז רעכט, אַז ניט יאַפּאַן אליין,
נאָר אינעם אייסקע האָט אַ האַנט דער קעלעוו, מוסאָלינע,
מיט זיין שוטעף, היטלערק, יעמאַך שעמוי!
האָ — ניט אזוי?

ער כאַפט דעם אַטעם אָפּ,
באַטאַפט מיך מיט די אויגן;
נעמט אין האַנט אַרײַן די ווייסע באָרד,
וואָס האָט זיין בלוילעך פּאַנעם ווי אַ וואַלקנדל פאַראַויגן,
טוט אַ נאָס, אַ הוסט, אַ שפּײַ,
און הייבט אָן ריידן אַפּדאַסניי:

— מיילע, כינע וועט איר שטעטל שוין באַשטיין.
באָיעבאָ קאַרמע, זאָגט די הייליקע נעמאַרע.
אַ מענטש דאַרף פריער נעמען קער אָף זיך אליין,
און ווער איז נאָך אזוי ווי מיר אָף אַזאַרעם?

היטלער טרייבט, פוילן מאַכט פּאַגראַמען,
און אינאָ — רומעניע! צום שוואַרצן יאָר —
עס וואַקסן די געזיירעם,
ווי נאָך אַ רעגן שוואַמען!
און ווי עס רעדט פון אַ בעלעמער אַ באלידאַרשן,
האַט ער די אויגן מיט די הענט פאַרשטעלט:

— פשיטיק, לעמבעריק און ווארשע!
מען שלאגט, מען שלאגט פון אלע זייטן.
דער מענטש איז ניט קיין מענטש,
די וועלט איז ניט קיין וועלט.
דו הערסט —
טאקע נאָר מאַשיעכס צייטן!

שוין גערעדט פון אירן דאָ און אירן דאָרט
און אירן אומעטום
און געקומען צוריק צום אייגענעם אָרט —
צו אירן אין „פּוירנישד רום“.
איך אים — איר,
ער מיר — דו.
ווער איך בין און וואָס איך טו?
פון וואָנען איך קום?
און צו קום איך פון הי?
טו איך אָפּ ניין מיט די אַקסל אַזוי.
פרואוּווט ער טרעבן מיט אַקראַינע —
זאָג איך: ניין.
פרעגט ער שוין — אַנו, דעהאַינע?
ענטפער איך: פּיראַיעץ.
בלויבט ער שטיין,
קוקט מיך אָן טאַרלוירן,
ווי איינער רעדט — ווי ווערט עס אַ מענטש אין פּיראַיעץ
געבוירן? :

און מיר ריידן אזוי פון אליך אין דער וועלט,
פון מיר קומען אַרויף אַפֿן דירעקטעלט :

— דו זעסט די לאַך?
טוט דער שאַכט אַ מאַך,
דריי טולער אַ וואַך
און ס'איז אייבעט אַסאַך.
אַז באַ זיך קאָן מען איר שוין ניט טאַן וואָס מען וויל!
אַפּילע אַ הוסט מוז מען טאַן אין דער שטיל.
נ'האַט אַזומעלטן מאַווער סעדרע געווען,
אזוי מיט אַ שטיקעלט ניגן, —

נו, האסטו געדארפט זען,
 האסטו געדארפט זען
 דעם פסאך וואָס איך האָב געקריגן!
 צוערשט איז אַרויס דער גאַי פון נעקסידאַר,
 אַט דער וואָס כראַפֿעט באַנאַכט —
 (אַז מע הערט יעדן שפּאַן, וואָס מע טוט אַפּן פּלאַך
 און ניט אַנדערש די וואַנט איז פון פעיפּער געמאַכט).
 דערנאָך איז געקומען דער לענדלער אַליין,
 דער בייזער דייטשוק,
 און ר'האַט גאַרניט געזאָגט נאָר דערלאַנגט אַזא קוק —
 כ'האַב געמיינט איך זינק איין.

ער וואָלט לאַנג שוין געמוכט,
 נאָר וואוהין זאָל ער גיין?
 אַ מענטש אַף דער עלטער,
 אַ מענטש אַליין . . .
 אַז אַף אַליץ איז אַ יאַקרעם, מאַמעש בראַנדיפּייער.
 נאָר אַט, מען לעבט —
 אַביסל פון רעליף,
 אַ ביסל גיט דער זון צעשטייער.
 אַ וואוילער באַי, זיין זון, אַ וואוילער באַי —
 נאָר וואָס קומט אַרויס,
 אַ ר'איז געוואָרן אַ גאַי . . .

— וואָס הייסט אַ גאַי? — טו איך שוין אַ טרענ.
 — וואָס זאָל עס הייסן? אַראַפּ פונעם וועג:
 אַויס טטילן, אַויס שאַכעט, אַויס יאַנטעף —
 אַויס!
 וואָס זאָל איך דיר זאָגן —
 דער ווייטיק איז גרויס!
 דערצו נאָך טאַרשווערט ער דאָס לעבן אומזיסט —
 און ווי עפעס אַ סאָר ער וואָלט וועלן טאַרטרויען —
 שעפּטשעט מײן שאַכן מיר שטיל אַפּן אויער:
 — מעכל מײן זון — אַ קאַמוניסט!

ער קוקט אפ מיין פאנעם
און זוכט א גאנצן יום —
אי דיאט איך טארעסאנען
די געטערע ניד?
אי דיאט איך דערמילט נאכטש זיין גרויסן זאך
און אי אז ער אינגאנצן שוין טאקע א גאר,
ווען ער טייגט אן מעגלען:

— ארייט, איך פארשטיי,
א מענטש וויל גאנצאונטן זיין א לאדזש, א פארטיי . . .
און איך מיין דאך זיין טויווע,
איך מיין עפעס שלעכטס?
ווען איך זאג — איינע שוין יא א לאדזש,
זאל טאטש זיין עפעס רעכטס!
פרואווט ער מיר פילפילען, דער גאנצער קאפ,
אז היינט דארף מען שטעלן אפ לינקס דעם טראפ,
ווייל ווי עפעס רעכטס —
איז לינקס היינט-א-רום און.
נו, ווי געפעלט דיר א זאג?
מיר זאלן אזוי ביידע ניט וויסן פון שלעכטס,
ווי איך היינט ניט אן פארשטיין —
רעכטס איז לינקס און לינקס איז רעכטס . . .
און ווער בין איך אליין?
ער האט די הארד געטאן א גלעט
און פארטראכט אזוי
גענומען זי אפ ביידע זייטן —
און מיט א זייטן א טיפן אין דער הארד אריינגערעדט
— יא, טאקע גאר מאשינעס אייטן.

מיין שאַכן דער בעקער

1

צוקאַפנט וואנט די בעקעריי
און זעלען ווען אז ס'גייט אין טאָלעם זיין געדאַנק.
ער טוט אין שלאָף צומאַל זיך ניט קיין דריי —
די מידקייט איז זיין שלאָף־געטראַנק.

און אז ס'אָעקלינגט זיך אַפּאַמאַל דער וועקער,
איז ווי אַ טאָן וואָלט מיט אַן אימפעט אָנגעלאָסן
און וואָלט געשריבן: בערליבעקער! בערליבעקער!
און בערל וויל טאָטש איין רעגעלע נאָך שלאָפן.

ער ווייסט: מען שלאָפט אַזוינד אין אלע שטיבער;
אז אלע הייזער טוליעט זיך די נאַנט.
אזוימיל שלאָף האָט זיך אין אים שוין אָנגעקליבן,
נאָר אז דער זייגער קלינגט איז בערל וואָן.

און ס'דיינט זיך אַן דער אַרבעט־טאָג אַסעני,
ווי נאָר ער גייט אַראָפּ פֿון זיין געלעגער;
ער גייט און ס'גייט אים נאָך די בעקעריי,
ער גייט און ס'פלאָמט דער אויוון אים אַנטקעגן.

איז קעלער הודושען ניט קיין גלאנציקע מאשינען
 און ניט פון קאבליעס איז דער אויוון דאָ געמאכט ;
 דאָ קאָן אַ ברויט אינגאַנצן זיך צערינגען,
 ווען בערלס אויג וואָלט ניט געוועזן אַף דער וואַך.

ווייל, פונקט ווי דאָס בעסמערדעש קענגאייבער,
 וואָס ציילט אַ מיניען אידן אַדער צוויי,
 אזוי איז דאָ זייט יאָרן נאָך געבליבן
 אַף עלען סטריט די אלטע בעקעריי.

פון ערשטן טאָג איז בערל דאָ דער בעקער,
 און ס'האָט זיך גאַרנישט ניט געביטן אַף אַ האָר ;
 דאָ רוקט מען נאָך דעם טשאַלנט מיט אַ שטעקן
 און אַף „גוט שאַבעס“, ענטפערט מען „גוט יאָר“.

ווער עס וויל אן אייגן הויז,
אן אויטאָ — אַ שאַפּער . . .
בערל וויל אַ שטילע שטוב,
אַ וויבער בעט,
נעכט אַ פּאַר זיך אויסצושלאָסן
און ניט מער.

אַ ווייב האָט בערל אויך אַמאָל געוואָלט,
און קינדער צוויי,
זי עפּשער פיר און זעקס —
און ר'האַט ניט איינמאָל, שטייענדיק אזוי אין בעקעררי,
געזען זיך אַנקומען אַהיים
מיט ברויט, מיט זעמל און געבעקס;
די קינדערלעך, זיי טאַנצן אַרום אים
און הייבן אָן דעם בייטל אויסצופאַקן,
ער שטייט און קוועלט,
דאָס ווייב באַטאַפּט דאָס ברויט
און ריכט זיין באַקן.
דער טיש איז גרויס,
דאָס בעט איז אָפּ,
ער זעצט זיך עפּן מיט אַ גרויסן אַפּעטיט;
עסט אָפּ און לייגט זיך שלאָפּן.
די קינדער טומלען נאָך.
די מאַמע שטילט זיי איין:
שײַש, דער טאַטע שלאָפּט,
שטיל זאָל זיין.

אַ לעבן אָף אַ היים געשפּאַרט —
און ניט געקענט דערשפּאַרן.
איז אונטערשטרייבן געבליבן אפּן זעלבן אָרט —
נאָר ניט די יאָרן . . .

די יאָרן האָט ער אינעם טייג סאַרקנאַטן;
דאָס טייג געפּאַכעוועט אָף ברייטלעך און אָף ברויט;
געהיט דעם אויוון, ס'זאָל אַרויס געראָטן,
עס זאָל פּון היץ באַלילע ניט צעפּאַלן זיך די הויט.

עם טרעפט
 ער שטייט באַם אויסגעמעלטן טיש,
 לייגט אויס דאָס טייג אַ בלעמל נאָך אַ בלעמל
 און ווי דאָס טייג
 גייט אויף אין אים אַ ליד,
 וואָס ר'האַט געזונגען אין דער בעקעריי,
 באַ זיך אין שטעמל.

— אוי, מיידל, שיינע מיידל,
 דו טוסט מיר שטאַרק געפעלן!
 איך בין דערווייל אַ בעקערי־ונג,
 באַגלייך מיט די געזעלן.

אוי, מיידל, שיינע מיידל,
 אַז ס'וועל אַ בעקער ווערן,
 וועט מיין מאַזל אויפגיין,
 ווי דאָס טייג אין יערן.

אוי, מיידל, שיינע מיידל,
 דו שיינסט דאָך ווי אַ באַלע!
 ווען וועסטו מיר זאָגן,
 אַז דו ווערסט פאַר מיר אַ קאלע?

אוי, מיידל, שיינע מיידל,
 וועסטו באַ מיר האַבן אַלעם —
 ברויט אַף אינדערוואַכן
 און אַף שאַבעס באַלע.

בערל האט געאייגלט די זעכל אין האט תריות,
 האט קיינמאל גיט די יארן.
 די זענט האטן געאמערט,
 די האטן האטן געטריות,
 טו אין איינעם א טאג
 האט האט האטן אים געזאגט,
 אז ער איז אלס געווארן.

ער איז געעליבן שטיין —
 אין די שטייטן האטן דעמערלעך געקלאפט;
 ער האט געאמערט טיף,
 ווי איינער טאם סארניין,
 געטאן א פאל
 אין סאלנדוק זיך אינעם איוון אנטקאפט.

דער איוון האט ווי אלעמאל געפלאמט,
 האט וואסער איז געלאפן פון די קראנטן;
 אין אט דער רענט האט זיך גערלעך אויסגעזאמט,
 אז טאם לאנגו, אויסגעזעלפן טיש
 איז אז אנדער בעקער שוין געשטאנען.

דער וועג אהיים האָט זיך געצויגן און געצויגן —
 אַ האַלבען טאָג צי עפּשער מער.
 דאָס גאַנצע לעבן זיינס האָט זיך פאַרקליבן אין די אויגן
 און פון די אויגן איז אַרויס אַ טרער. —
 אין פּוירנישד רום האָט קיינער נישט אַף אים געוואָרט.
 דער אַזונט בלוז,
 וואָס האָט זיך צוגעלייגט
 צום בעט, צום בענקל און צום טיש,
 ער האָט אַ מידער זיך אַריינגעשארט,
 געבליבן שטיין,
 דעם קאַלטן שטערן מיט דער האַנט געטאַן אַ וויש;
 געהערט ווי ס'ציטערן די ציין,
 געפילט ווי ס'ברעכן זיך די קני
 און האָט אַ טיפן זיפן געגעבן.
 דער שטומער זייגער איז געהאַנגען אַף דער וואַנט,
 ווי אַ מאַציווע אַף זיין מי —
 אַף זיין שווער־פאַרהאַרעוועטן לעבן.

דער פוירנישד רום פאָרטערט

אין אַ גרויסער הילצערנער ראָם
ליגט אַ סטאָדע לעמער אויסגעצויגן
און אַן אלטער קוטשערצווער לאָם
קוקט אָף מיר מיט שעפּסענע צוויי אויגן.

דעם באַרג צופּוסנס האָט אַ טאָל זיך צוגעלייגט
און צוקאַפּנס האָט זיך צוגעלייגט דער הימל ;
דער הונט האָט ביזן עק זיך איינגעדרייט
און יאָרן־לאַנג שוין אז ער באַפּט צווי אַ דרימל.

און יאָרן לאַנג שוין, אז דער פּאַסטור, באַ זיין באַטע,
האַלט צווי דעם שטעקן אין דער האַנט —
און יאָרן־לאַנג שוין, אז דאָס בילד באַדאַרף אַ שמאַטע
און איד — אַן אנדער בילד שוין אָף דער וואַנט ...

ווען אַ מענטש ווײַנט

1

שוין באלד אַ יאָר,
אַז צווישן אים און מיר :
אַ צופעליקער שמויבל,
אַ „גוט־מאָרגן“ —
און אַ דינע מיר.

ס'טרעפט אַפט :

ס'איז שטיל

און אַף אַמאָל —

מיר שפּאַנען ביידע אויס דעם דיל,
ווי ס'וואָלט דער זעלביקער געדאַנק
געמאַסטן ביידנס טריט.

ס'טרעפט אַפט :

ער פייפט אַ לידל צו,

כאַפּ איך אונטער — פּייף איך מיט.

נאָר כ'האַב נאָך קיינמאָל נישט גערעדט מיט אים
ביז היינט,

ווען ר'האַט אין מיטן העלן טאָג זיך

ווי אַ קינד צעוויינט.

קינדער זיינען גרינג אַף טרערן,
און גרויסע פאַרקוועטשן אַ ליפּ צווישן ציין,
דערפאַר טוט זוי אַזוי צו הערן,
ווען אַ מענטש אין די יאָרן ברעכט אויס אין געוויין.

פיר היילע ווענט.
 א מענטש.
 א בענקל און א בעט.
 דער קאפ באגראבן אין די הענט,
 און אפן טיש —
 אן עפל און א האלבער ציגארעט.

ער האט געהעשעט, ווי א קינד: נאך א געוויין,
 און האט זיך ניט א ריר געטאן פון ארט.
 איך האב געוואלט אים זאגן וואס,
 נאך ס'האט מיר אויסגעפעלט א ווארט.

דערנאך האב איך אים איינגערעדט:
 בא מיר איז ווארעם און גערעכער.
 איז קומט אריין,
 מיר וועלן טרינקען א גלאז טיי צוזאמען.

האט ער דעם עפל מיטגעבראכט,
 און איך האב אויסגעזאָרן טיי;
 ער האט גערעדט — גערעדט א סאך,
 נאך ניט פון דעם וואס טוט אים וויי . . .
 ווי ניט צו אנרירן א וואונד,
 וואס שמארצט באם מינדסטן ריר,
 האט ער אלץ מיט ווייטע רייד פארדעקט.
 נאך —

מען קען ניט היילן קיין באהאלטענעם געשוויר.
 האב איך געפרעגט. —

— עך, האט ער געטאן א ברום —
 ווי קאן א מענטש ניט וויי טאן,
 ווען ער קוקט זיך נאך ארום:
 געווען אמאל א מענטש,
 געלעבט מיט מענטשן גלייך;
 געהאט א היים,

א ווייב,

א קינד,

עמעם, דאס לעבן גייט נישט ווי א ווירע גלייך,
נאָר ס'איז נאָך קיינמאל נישט געווען ווי ס'איז אַזוי.

דער שניי האָט זיך געהורבעט אַף מיין שויב
אזוי קאלט, אזוי שווער,

ווי שווערע געדאַנקען פון פיינלעכע טעג ;

ער האָט פון טענקל זיך געטאָן א הויב,

זיך אויסגעדרויט, אָפגעווישט א טרער —

אַן געטענערט מיט זיין בליק די וואַנט.

האַב איך אַ טרעג געטאָן מיט אויסגעשטרעקטער האַנט :

איך קאַנט דעם מאַן ?

ער האָט די אויגן איינגעגראָבן טיף,

ווי ער וואַלט וועלן אים דערקענען.

האַב איך אַרויסגעהאַלטן :

דאָס איז לעבן.

— ער איז טויט שוין דאָס עלפטע יאָר,

נאָר ס'לעבט זיין וואַרט היינט מער ווי טאַמיר ;

מער ווי טאַמיר גייט היינט אויף זיין וואַר.

דאָס פאַנעם איז אים דאַכט זיך יאָ באַקאַנט.

דעם נאַמען האָט ער קיינמאל נישט געהערט.

אַן איך האָב אים דערציילט אסאך פון יענעם לאַנד,

וואו ס'איז אַ שטאַלץ צוויי האַרעפאַשנע הענט.

עס האָט די טרייד היינט אין מיין האַרץ אַרומגעשפאַנט —

איך האָב מיין שאַבן היינט מיט לענינען באַקענט.

די זומערדיקע שאַ

* * *

זיין א טאג אַ פראַסן
(וואָס קאָן פראַסטער זיין ווי דאָנערשטיק באַטאָג)
האַב איך צעשוּיבערט דייע דאָר, די רויט-צעלאַזטע,
און דערנאָך פאַרגלעטנדיק געזאָגט :
כ'האַב דיך ליב.

די זון האָט זיך פאַרשפּילט אויף אונדזער בעט,
און איך האָב זיך פאַרשפּילט מיט דייע האָר
און האָב מיט זיי אָף גלעט-לאַשן גערעדט —
פון דייע קוים-קוים אַכצן יאָר.

דיין פאַגנעם האָט מיט זומער-שפרענקעלעך געבליט,
האַב איך מיט מיינע ליפּן זיי געציילט
און אַלע וויילע אַנגעהויבן פונדאָסניי.
די זון האָט מינאַסטאַמע זיך געאיילט,
איז זי אַוועק און אונדז געלאָזן זאַלבעדריט —
מיך און דיך און אָט די ווערטער דריי :
כ'האַב דיך ליב.

כ'האַב קיינמאַל נאָך קיין ליבע ליד געשריבן
כאַטש פאַרליבט בין איך פון טאַמיד אָן — פאַרוואָר,
נאָר ס'דאַכט זיך מיר, אַז כ'האַב צום ערשטן מאַל היינט אויפגעקליבן
אַט די ווערטער דריי אין דייע האָר :
כ'האַב דיך ליב.

* * *

איך שטיי באם טיר
און ווייס אליין ניט וואָס צו טאָן מיט מיינע הענט —
דער דיל פאַרט אום מיט מיר,
פון אלע זייטן רוקן זיך אָף מיר די ווענט.

דער קאַפּ איז גרינג און הויל.
איך הער אין קאַפּ דאָס בלוט מיינס רינען.
די צונג זוכט אום אַ וואָרט אין מויל
און קאָן עס ניט געפינען.

דער לאַנגער טיש,
די בענקלעך און דאָס בעט,
דער קליינער טעפּיך אָפּן דיל
און דער קלאַוויר,
— און אָף דער וואַנט דיין ליכטיקער פאַרטרעט —
מיר דאַכט זיך אַז זיי שעמען זיך פאַר מיר.

* * *

אַט איצט, ווען ס'ווערט די גאַנצע שטוב אַנטשוויגן,
און ס'ריידן בלויז די ווענט זיך דורך מיט מיר,
וואָלט גוט געווען דיין טראַט דערהערן אָף די שטיגן
און דערנאָך — אַ קלאַפּ אין טיר.

אַט איצט, ווען פון די ברייטסטע גאַסן
איז ברייטער מיר די קלענסטע שטוב אין הויז,
וואָלט גוט געווען, ווען דו דערלאַנגסט מיר אַ גלאַז וואַסער
און שטייסט דערביי און קוקסט ווי כ'טרינג עס אויס.

דערנאָך וואָלסטו דאָס גלאַז אוועקגעטראַגן
זאָן צו מיין בעט זיך אומגעקערט צוריק —
ס'איז שווער אַמאָל אַ פאַשעט וואָרט צו זאָגן —
וואָלט איך באַדאַנקט דיך מיט מיין בליק.

און דו וואָלסט אַנגעטאַפט מיין פיבערדיקן שטערן
און שטיל געבליבן זיצן באַ מיין בעט —
מיר דאַכט איך וואָלט ניט מיד געוואָרן הערן
דאָס שווייגן דינס וואָס האָט אזויפיל מאַל צו מיר גערעדט.

* * *

ווען די זון וועט ארויס אין באגינען
און זאגן גוט-מארגן דער וועלט,
וועט זי אונדז שוין מער ניט געפינען,
ווי אמאל, אין אַ שאַ פון באגינען,
אליין אַף אַן אַפענעם פעלד.

* * *

מיר דאָכט: דו פלאַנטערסט אויס פון אַלע וועגן
דעם וועג דעם איינציקן — צו מיר.
מיר דאָכט: עס לויפן אַלע טרעפּ דיר איצט אַנטקעגן
און טראָגן דיך געשווינדער צו מיין טיר.

און איך האָב ליב אַזוי די רעגע פון דערוואַרטונג.
ווען אַט-אַט-אַט און דו ביסט דאָ;
מיר דאָכט — דער רויש פון „על“ ווערט דעמאָלט צאַרטער.
דער זייגער האַלט אין אַטעם איין די שאָ.

* * *

דערהאלטן דיין בריוו, און דיין לעבנדיק קאל —
דערהערט דורך די עטלעכע ווערטער.
געלייענט דעם בריוו שוין צום דריטן מאל
זון וועל אים נאך ליינענען צום פערטן.

— דו פרעגסט ווי איך לעב און דו פרעגסט וואס איך מאך, —
א דאנק דיר, א דאנק פארן פרעגן.
איך ארבעט באטאג און שלאגף גוט באגאכט
און טו אן די קאלאשן ווען ס'רעגנט.

וויילסט וויסן מיסטאמע צי בענק איך נאך דיר,
און צי טראכט איך פון דיר אמאל איבער?
יא, איך בענק יעדן טאג, ביז דער זייגער האלט פיר —
און דערנאך גייט דאס בענקען אריבער.

און שטארק בין איך איצטער — מאמעש א גוואר!
מיט הארטע מוסקולן, מיט האר אף דער ברוסט —
און מיין נאז האט שוין לאנג ניט געהאט קיין קאטאר,
זון איך האב שוין לאנג ניט געגעבן קיין דהוסט.

און כ'טו נאך אמאל אזא היל'כיקן לאך,
אז מענטשן בלייבן שטיין פארכידעשט.

— און לידער שרייב איך אף מיין נאציאנאלער שפראך —
אף אידיש.

* * *

וויפיל זומערס אין אַ לעבן?
אין אַ זומער וויפיל שאַ?!
— כ׳האַב אַ זומער דיר געגעבן —
פאַר אַ זומערדיקער שאַ.
— איז די שאַ שוין לֵאָנג אַנטלאָפֿן —
נאָר דער זומער איז נאָך דאָ.

* * *

כ'האָב דיך אינגאַנצן שוין פון זיך אַרויסגעזונגען
און דו ביזט שוין ניטאָ אין מיר — ניטאָ.
נאָר אין דעם ליד, וואָס האָט דיין נאָמען הויך צעקלונגען,
ביזטו געבליבן נאָך — אַ זומערדיקע שאַ.

כ'האָב דיך אינגאַנצן שוין פון זיך אַרויסגעבענקט
און דו ביזט שוין ניטאָ אין מיר — ניטאָ.
נאָר, אַן ס'דערמאָנט מיך ווער, איז אַלץ וואָס איך געדענק —
איז בלויז דאָס ליד פון יענער זומערדיקער שאַ.

כ'האָב דיך אינגאַנצן שוין פון זיך אַרויסגעשריבן
און דו ביזט שוין ניטאָ אין מיר — ניטאָ.
און אַלץ וואָס איז אונדז ביידן נאָך געבליבן —
איז מיר דאָס ליד און דיר — די זומערדיקע שאַ.

* * *

די זון האָט זיך פאַרשפּילט אָף אונדזער בעט,
און איך האָב זיך פאַרשפּילט מיט די ינע האָר
און כ'האָב מיט זיי אָף גלעט-לאַשן גערעדט: —
פון די ינע קוים-קוים אַכצן יאָר.

דיין פאַנעם האָט מיט זומערשרענקלעך געבליט,
האָב איך מיט מיינע ליפן זיי געציילט
און אַלע וויילע אָנגעהויבן פונדאָסניי.
די זון האָט מינאַסטאַמע זיך געאיילט,
איז זי אַוועק און אונדז געלאָזן זאַלבעדריט —
דיך און מיך און אָט די ווערטער דריי —
כ'האָב דיך ליב.

די ווערטער זיינען דאָ. זיי זיינען אָנגעשריבן.
נאָר דו ביזט שוין ניטאָ אין זיי — ניטאָ,
און אַלץ וואָס איז אונדז ביידן נאָך געבליבן,
איז מיר דאָס ליד און דיר די זומערדיקע שאָ.

א י נ ה א ל ט

1

מיין שטאם

5 דעם טאג אַנטקעגן
6 מיין שטאם
7 געבורטסטאג ליד
9 כ'האָב ליב
11 פון לאַנד צו לאַנד
13 ס'איז גוט אַמאָל
14 ווינטער
15 אין מיטן גאַס
17 אַ מענטש אַזאַ
18 אַט דאָ האָב איך היינט אַנגעקלאַפט אין טיר
20 צום ערשטן מאל
23 אין שפּיטאַל
25 דאָס ליד פון אַלע לידער

2

לידער פון „פּוירנישד רומס“

29 עס הויבט זיך אָן דער טאָג
31 נומער אַכט צי נומער צען
33 אַ איר וואָס זינגט א הימנע צו דער זון
35 מיין שאַכן דער מאַטראַס
37 מיין שאַכן דער אַלטיטשקער
41 מיין שאַכן דער בעקער
47 דער פּוירנישד רום פּאַרטערט
48 ווען אַ מענטש וויינט

3

די זומערדיקע שאַ

53 * * *
----	-------------

פון דעם זעלבן מעכאבער

„דאָס ליכט אויף מיין גאַס“

ניו-יאָרק, 1935

שאַרבלאַט געצייכנט פון זוני מאוד

